

13.2.63, יום ד'

סאז יום ה' 24.1.63 בוחקתי למטה בגלל קלקול הקיבה
בבוקרי במפעל הסים ודלקת ריאה שבאה אחרי. אולם אתמול
"החום" חלף, אם כי לרגל מזג האויר הסוער והגשום אסר
עלי הרופא לצאת מהבית. הספקתי לקרוא לא סעם ולא בלי
הנאה ותועלת בשלושת שבועות אלה, ואני שב לעבודתי הרגילה
במידה שזו נתונה ליעשות בבית.

יצחק חביא לי אמס דו"ח שליחות בצרפת בקרב הפליטים
היהודים **מצפון אפריקה** מיום 12.9.62 עד 21.12.62, כתוב
ע"י מאיר בן-יאיר. צרפת קלטה בשנה האחרונה (1962)
כשש מאות אלף פליטים אלג'יריים, מהם כמאה ועשרים אלף
יהודים. סעמדם של כל אלה הם של"בני האומה הצרפתית שחזרו
למולדתם". שליחי הסוכנות לא מצאו בצרפת ידיעות ברורות
ומלאות על הפליטים, מקומות ריכוזם, מצבם הרוחני
והחמרי ועל בעיותיהם השונות. גלי ההגירה שהלכו וגאו
בחדשי יוני וולי ואבגוסט 1962 לא איפשרו לסוים מוסד
לערוך סקר יסודי ורציני. גם למססלה הצרפתית לא היו
ידיעות מעודכנות.

בפרים קם משרד מחלקת עליה, אבל הוא עוסק בעיקר
בעולים ממזרח אירופה או מתושבי פריס והסביבה. הוקמו
איפוא שלושה משרדים נוספים: (1) משרד לאזור מולוז
ובורדו שהתישבו בו כעשרים וחמסות אלפים יהודים,
(2) משרד לסרסיל והסביבה שהתישבו בה 92 אלף (9)
יהודים, (3) משרד לאיזור ליאון ומרכז צרפת שהתישבו בו
30.000 פליטים. מחלקת הקליטה סינתה את דוד מויאל
כמרכז המדור הצרפתי, לרכז כל התיקים שמגיעים מצרפת
ולתאם בין כל המוסדות המספלים בסידור עבודה.

נערכו בצרפת 130 חוגי בית (מאחד בנובמבר עד
 1 בדצמבר) וכ-15 אספות גדולות. בצרפת יש שגשוג כלכלי אצ
 יציבות מדינית, והממשלה מסוגלת להבטיח שיכון, תכניות
 ברוך והגמולים. אמנם היהודים אינם הולכים למקומות
 ברוך וחיים על קיצבה חושית. זרם הפליטים משנה דמות
 הדות צרפת. מקהילה אשכנזית בעיקרה - עכשיו 50% הם
 פרדים. מקהילה של סוחרים וחייטים בהפכה במידה רבה
 לקהילה של פקידים, סורים ובעלי מקצועות. צרפת כולה
 לסתה רק 1.5% מאוכלוסיתה, הקהילה היהודית קלסה 40%.
 עד 1955 התרכזו היהודים בעיקרם בפריס, בסרסיל ובליאון.
 יום יש קהלות יהודיות בשלוש מאות ערים.

הפורציה הציונית כמעט משותקת. נשיאי הפורציה
 בניגוד לצרפת יש לציונים שני נשיאים) מזהירים בכל
 הזדמנות שהם אנשים מקומיים שיטארו בצרפת ולא יעלו.
 צרפת לא היתה אף פעם תנועת עליה ביכרת. רוב חברי
 הפורציה הם מהגרים שהגיעו לצרפת בשנים האחרונות
 או אחרי מלחמת העולם השניה. הם לא רצו לעלות ארצה
 בודאי שהם לא יכולים להסיף עליה. שמות הנשיאים:
 ומנרג ובנבנישתי.

ראשי הקהלות היהודיות מתיחסים עדיין בהיסוס
 פליטים שהגיעו אליהם. מוכנים לעשות הכל למען היפטר
 הם. אחדים מראשי הקהלות סבורים שישראל מיועדת אג
 ורק למקרי סעד. כמה מאנשי הקהילה רוצים להקליט

./האלג'יראים

האלג'יראים בתרבות צרפת, אם כי הפליטים האלג'יראים הם יותר צרפתים מיהודים "מקומיים". הארגונים היהודים מצד אחד מעונינים שהפליטים יעלו לישראל, מאידך גיסא הם זקוקים להם, כי בגללם תהיה להם אפשרות לאסוף יותר כסף; "הצופים העבריים" לא רוצים לעזור בצורה גלויה שלא יאמרו עליהם שהם רוצים להיפטר מיהודי צפון אפריקה. הארגון של הרב רויסמן (?) המקבל מסכרתו מהסוכנות היהודית, סרב לתת רשימות היהודים במקומות בהם הוא פועל.

הפליטים היהודים שלא כצרפתים נוטים יותר לשנוררות, ולכן חשבו במשרד הפליטים ש80% מפליטי אלג'יריה הם יהודים; כי $2/3$ מהתיקים הנמצאים בידי משרד הפליטים הצרפתי הם של יהודים וכמעט 100% מהפליטים העומדים בתור לקבלת עזרה היו יהודים. גם פליטים יהודים בעלי רכוש לא קטן עומדים בתור לקבלת עזרה. לכן יחס הפקידים של משרד הפליטים הוא שלילי לגבי היהודים. יחס זה שורר גם בצלב האדום. ~~אצל אצל~~

הפליט מקבל חנם - חינוך עד גמר האוניברסיטה, העדפה בסידור הילדים בפנימיות שעל ידי בתי ספר תיכוניים חנם, העדפה בסיכון ובפנימיות הסיועדות לסטודנטים (חנם כולל כלכלה), הנחות מיוחדות באוטובוסים, ברכבת, בחנויות, נוסף להנחות שמקבל צרפתי בעל משפחה גדולה.

./בסוף

בסוף שנת 1962 החלו מדינות הגירה (קנדה, ארגנטינה, אוסטרליה) לערוך תעמולה רצינית להגירה לארצותיהן. בוסדה גם חברה *Association de l'immigration d'entre nous* הנותנת עזרה למהגרים לארצות ה"ל. בדצמבר היא פרסמה הודעה שהיא מוכנה לספל גם במהגרים לישראל. כשמאיר בן-יאיר פנה לחברה מצא אצלה 17 תיקים של בקשות שבאו ממספחות יהודיות.

במוסדות יהודים יש אפליה לגבי יהודי אלג'יר וצפון אפריקה. יהודי רוסבי שעולה ארצה מקבל 5-10 ימי כלכלה ומלון בפריס. יהודי צפון אפריקאי אינו נהנה מזכות זו. באניות לארץ שמורים מקומות לעולי אירופה שיוצאים מפריס, מטרביס לתת מקומות אלה ליוצאי אלג'יריה. הסדור לעולי מערב אירופה ע"י מחלקת העליה (בפריס?) אינו מכיר בעולי צפון אפריקא בעולי מערב. אפילו רוסא, או אחות יוצאי מרוקו, פרס או עיראק חיושבים בפרס אינם ניהנים מזכויות של עולי מערב.

המסוצ המספחתי של הפליטים הוא 3.6 החלוקה לפי המקצועות: 15% בעלי אמצעים, 15% בעלי מקצועות חסטיים ואינטלקטואליים, 15% פקידים ומורים, 35% חנוונים ועובדי תווד, 10% מקרי סעד. חלק גדול של המליטים נחפכו לאבשים ממורטרים. באלג'יריה היה כל יהודי אירופאי והיו לו מכירים וידידים, בצרפת בעשה לפקיד או לפועל פשוט; מקצועו הקודם אינו מתאים כל כך למדינה משגשגת ומודרנית והוא צריך בכמה מקרים ללמוד מקצוע חדש. באלג'יריה חי בסביבה מסורתית, יפה, בצרפת הוא מנותק.

80%.

80% מהפליטים טרם סודרו בשיכון של קבע.
צרפת קולטת כל חודש רבבות פועלים זרים (איטלקים
ספרדים, פורטוגזים ועוד) אבל אינה מוצאת פתרון
להעסקת הפליטים. הפלים מקבל תמיכה בגובה של
משכורת ואיננו רוצה ללכת לעבודה. החל מחודש אוקטובר
נתקבלה הוראה שאין לתת תמיכה חדשית לפלים שקיבל
3 הצעות עבודה ולא בחר אף באחת מהן.

ארנולד מנדל, סופר יהודי, ערך שאל בזק בקרב
יהודי אלג'יריה ב-17 ערים וב-13 ריכוזים. גם שוחח
אישית עם יותר מאלף משפחות. הוא שאל: "מדוע כאשר
היית מוכרח לעזוב את אלג'יריה לא עלית לישראל?
התשובה של 99% היתה: "אין אנחנו מסזרים - יש לנו
מדינה וזוהי צרפת". רק 30% מפליטי אלג'יריה היהודים
פנו למוסדות יהודיים בצרפת. רק 50% של יהודי אלג'יריה
באו להתפלל ביום הכפורים. אולם המסורת המספחתית
חזקה עדיין בקרב יהודי אלג'יריה. היום רק 10%
סכל פליטי אלג'יריה קשורים עם קהילה יהודית וחיים
דתיים.

פרופסור שמואלי (פרופ' לפילוסופיה) שנשאר
באלג'יריה עד יוני 1962 מנה סיבות אלה לסרוב
יהודי אלג'יריה לעלות לארץ: א) סיבות כלכליות.
כצרפתי הוא מקווה לקבל פיצוי על רכושו באלג'יר,
(8) יש לרבים סכרים או קרובים בישראל ויודעים
שליהדות צפון אפריקה אין חיים קלים בארץ, וגם יש
להם הרגשה של אפליה. (אג) יהודי אלג'יראי הוא
יותר צרפתי מצרפתי.

לפי/.

לפי הידיעות היו הרבה "יורדים" מבין עולי
לג'יריה. היורדים אינם מוציאים דיבת הארץ אבל
תלוננים על יחס רע מצד פקידי מחלקת הקליטה, על
וסר הענות, על "לך ושוב". ליורדים שיש להם ילדים
יו בעיות רציניות של חינוך ותשלום שכר לימוד.

סיורו של עו"ד ברבובי היה לתועלת רבה בצרפת.
בן-ציר סבור "שיש תקוות גדולות לעליה לישראל".

השנוי הדימוגרפי של יהודי צרפת.

בשנת 1791 היו בצרפת 40,000 יהודים, מהם
25,000 באלזס (אשכנזים) 7000 במז (אשכנזים), 3000
בבורדו (פורטוגזים), 2500 באויניון (50% ספרדים
וצרפתים) 200 בניצח (איטלקים);

בשנת 1815 80.000 - קליטה ממזרח אירופה וגרמניה;
בשנת 1882 נשארו 60.000 (20,000 הגרו אל מעבר לים)
מ-1882-1930 מנתה צרפת 200,000 יהודים, מהם
100.000 מהגרים; 40.000 מרוסיה, 40.000 מפולין,
20.000 מתורכיה ויוון.

מ-1933-1939 נוספו כ-90,000 מגרמניה. אחרי
חשואה נשארו רק 200.000. ב-1944-1945 נקלטו כ-50.000
יוצאי המחנות; בשנת 1954 נקלטו כ-30,000 יוצאי מרוקו
וטוניס. בשנת 1956 נקלטו 40,000 יוצאים מצרים ופליטי
הונגריה. ב-1957 5,000 יוצאי פולין. ב-1957-1962
נקלטו 110,000-120.000 פליטי אלג'יריה, ועוד 50,000-
60.000 יוצאי מרוקו ותוניס.

עכשיו מונה הישוב היהודי בצרפת 500,000-480,000
פיש לפי החלוקה דלהלן: פליטי אלג'יריה 110,000,
ליטי מצרים 15,000, מרוקו - 30,000; תוניס - 35 אלף -
"ה יוצאי צפון אפריקה 190,000 אלף.

פליטי אירופה משנות 44-1956 100,000, תושבי
צרפת בשנת 1944 - 200,000. סה"כ 490.000.

בפרים גרים כ-300,000, במזרח צרפת 38,000,
מאיזור ליאון, גרנובל ומרכז צרפת 30.500, באזור
מורדו, מולוז 0.000, בחוף הריביירה וניצה -
13.000, בדרום צרפת ופרובנס 50.000, במרסיל וסביבתה
70,000, באזורים אחרים 13,500.

מכל אלה פנו למסדות סעד יהודיים:

בשנת 1955 - 1650 משפחות. 1956 - 2400,
1957 - 4,200; 1958 - 3600; 1959 - 2,000, 1960 - 1500;
1961 - 3,200.

מכיון שגם מזג האוויר מסתפר יתכן שאוכל מחר
או מחרתים לצאת לעבודתי. בכל אופן ביקשתי את יצחק
פיוזע לגבריתו להזמין חוג החב"ך למוצ"ש (16.2.63).

./קמתי

קיבלתי הבוקר שורה של מכתבים מילדים
חלומדים בכתה ד' יד בב"ס "תל-חי" בת"א (רח' זמנהוף
12). הם למדו בבה"ס סיפורי "עבודה, קדרות ורעב"
ונחפצו. השתוססתי - כי מעולם לא כתבתי סיפור כזה.
אבל מתוכן דברי הילדים הבינתי שזהו קטע מזכרונותי
ממתח-תקוח לסג'רה" שנתפרסמו תחילה בספר יזכור באה"ב
באידיש (חשין תרגם דברי מעברית לאידיש).